

הרב ש. שפרבר/לונדון

מגילת רות

א"ר זעירא: מגילה זו אין בה לא טומאה ולא סהרה, לא איסור ולא היתר ולמה נכתבה? (רות רבה ב, טו)

למה זכתה מגילה סיפורית זו להתקדש בקדושתם של כתיבי הקודש? והרי אין בה מרעם־הגבואה ואין בה מן התחוקה התורנית. יתר על כן, למה זכתה מגילה זו, שאין בה מן הטומאה והטהרה, מן האיסור והמתיר, להיקרא בבתי־כנסיות ובבתי־מדרשות בזמן מתן תורתנו דווקא?

והתשובה ברורה: רק עם שרגלי אבותינו עמדו על הרסיני זוכה לכתוב מגילת רות ולהעריכה כקדושה. רק ציבור הקורא ומקבל עליו עול ההתגלות האלהית בראשונה, יודע לקרוא את מגילת רות הפשוטה ברטט־קודש, מגילה שאין בה מן הטומאה ומן הטהרה.

בעצם הימים האלה עדים אנו לחיזיון נורא. מנהיגי־אומות מוכי־סנורים חוקקים חקקי אוון, חוקים אשר יפלו בין אדם לאדם, השמים פדות וחיץ בין יצורי־אלהים; חוקקים המה חוקי טומאה וטהרה לאמר: זה טהור וזה טמא, חוקי אוון אלה בנויים על יסודות הגזע והדם, מפלים הם לרעה — בגזילת זכויות אדם — קיבוצים אנושיים שלמים, כי היה האדם כולו ל"בשר ודם". הללו היו ל"צלם האדם". הריח אשר באדם אף היא טבועה בדפוסם של הדם והבשר. במקום "צלם אלהים" גורסים הם "צלם־הגזע"; כל שגולד במזלו של גזע משובח — הריהו מן העידית; כל שגולד במזלו של גזע נחות דרגה — הריהו מן הזיבורית. ומכיון שהדם והבשר הם המכריעים אפילו ברוח, הרי היה האדם כולו לעפר מן האדמה, כלומר ככלי חרס הללו שאין להם תקנה אלא שבירה. חברת האדם היא חברת רגבים וחברת דמים.

אף אנו איננו שוללים לגמרי את הדם כגורם. קודם מתן־תורה היתה אולי החברה בעיקר גזעית, אלא שבסיני נתחדשה הלכה — בא מתן־תורה והפך את יסודות חיינו. במקום הדם והבשר המושלים בכיפה ירדה תורה לעולמו של ישראל. מעתה נעשתה הרוח — רוח אלהים העליונה הכוללת — עיקר. החברה הישראלית היתה לחברת־התורה. את הדם לא ביטלנו לגמרי, הויקה

הלאומית לא נפקעה — אלא העם נעשה בעיקרו נושא לתורה. נכרי המתגייר נכנס לחברתנו הוא כאורה בן־הגזע שלנו. "גר־צדק" אינו בן ברית הדת בלבד — הוא גם בן ברית אברהם. הגר אף הוא מתפלל ל"אלהי אבותינו: אלהי אברהם, אלהי יצחק ואלהי יעקב". ההודאה באמת האלהית מנטלת את הזיקה הקודמת ומרוממת אותה מעל סבל הירושה. מכניסה אותה תחת כנפי שכינה כוללת יותר. ו"הגר שנתגייר כקטן שנולד דמי" — זה נצחונו של הדוח על הרם והבשר. ואמנם ידוע היה מן הניסיון "גיורא עד עשרה דרי לא תבוי ארמאה באפיה". אלא שהכרה זו שימשה בעיקר אזהרה יתירה לבני ישראל ולא פסול לגרי הצדק. משירדה תורה לעולם היה אדם לנברא בצלם אלהים. פסקה חברת האדם מלהיות חברת־דמים, היא התרוממה לחברות בצלם אלהים, ברוח ובהכרה משותפת.

מגילת רות היא מגילת הגרים, גרי הצדק. שנתקדשו בקדושתן של ישראל. היא נכתבה מתוך שזכו ישראל למעמד הנבחר, היא נקראת ביום השני של חג התורה אחרי שקיבלנו דיברות קדשו הכתובים במכתב אלהים בתורתו. ואמנם אפילו הנכרי הגמור, אשר לא בא לחסות תחת כנפי השכינה — חביב הוא. "חביב אדם שנברא בצלם". אין הנכרי אשר בארצנו זקוק לגיור כדי שיהיו לו זכויות חיים. כל ברית — זכות חיים אתה מעצם הווייתה. ובצר לו לנכרי אנו מצווים להחיותו. "מפרנסין עניי עכו"ם עם עניי ישראל מפני דרכי שלום". אין זו ערמה חברתית, אלא תביעה היוצאת מעצם מהותה של התורה אשר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום.

ומגילת רות היא לא מגילת הגרים בלבד. אין היא מספרת לנו על רות הגיורת בלבד, כי אם גם מתארת את יחס היהודים אל הנערה המואביה, אל הנכרים. רות, נערה מואביה באה ללקוט בשדות הישראלי איש לא יכלימנה. הלקט הזה פרנסתם של עניי ישראל הוא, והם העניים, אינם גוערים בה כמסגת־גבול. כל התורה חדורה בהכרה זו של "דרכי־שלום". הרבה מצוות וחוקים מעידים על אופיה זה. אבל למעלה מכל החוקים הכתובים מעידה מגילת זו על ערכה של התורה. החוקים הם תביעות שבכתב ועדיין ספק הדבר אם החיים ממלאים אחריהם. המגילה הזאת סיפור דברים הוא, היא החיים עצמם. בפשטות גדולה היא מסיחה לפי תומה על פעולתה של התורה בחיי ישראל, על תורה שהתגשמה ולבשה עור ועצמות וגידים.

כשעלה משה למדום — יודעת האגדה לספר — רצו המלאכים לפגוע בו. טענו: "מה לילוד אשה בינינו?". מה עשה הקדוש־ברוך־הוא? צר קלסתר פניו של משה דומה לקלסתר פניו של אברהם, הסתכלו בו המלאכים ונשתקקה, נזכרו בחסדי אברהם ובמגילות חסדים שלו, שאף הם נהנו הימנה. אמנם כן — על כל תורה עיונית יכולים לקטרג. כל חוק הכתוב אין בו עדיין מן

הראיה הגמורה. אולם תורה המראה פעולתה בדרכי שלום בחיי המעשה — לה הכבוד והתהילה. אם קלסתר פניו של משה דומה לשל אברהם — הרי נסתתמו פיות המקטרגים. ואמנם מגילת רות היא היא קלסתר פניו של משה הדומה לשל אברהם, ובזה גדולה. מה היו איקונין של אברהם? מספרת האגדה: ביתו של אברהם היה פתוח לארבע רוחות העולם. מידת בני אדם שהם סוגרים את ביתם מכל צד ומניחים רוח אחת פתוחה. בני אדם הרואים בדם ובגזע את צלם האדם, ביתם סגור מכל צד. רק מי שעלה בגורלו להיות נולד באותו מולד מאדים מוצא פתח פתוח. והשאר — שערי חיים נעולים בפניהם. מידתו של אברהם אינה כן. ביתו פתוח לארבע רוחות העולם. "פתחו שערים": שער לא נאמר כאן-אלא שערים, "ויבוא גוי צדיק": כוהנים לויים וישראל לא נאמר כאן, אלא גוי צדיק. הוזה אומר, אין הפליה ואין פדות. ואמנם אם קראנו פרשתו של משה, פרשת מתן תורה, ביום הראשון של חג השבועות — הרי קוראים אנו ביום שני פרשתו של אברהם, מגילת רות, הפירוש המוסמך לפרשת משה. אם קוראים ביום ראשון את פרשת מתן תורה בספר התורה — הרי קוראים אנו ביום השני את פרשת קבלת התורה בספר החיים. מגילת רות מעידה, שהתורה פתחה את פתח-בתינו לארבע רוחות העולם ועשתה אותנו לחבדה אשר דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום.

(נדפס ב"הצופה" ד' בסיון תרצ"ח)